

PRESUDA SUDA (veliko vijeće)

30. travnja 2024.(*)

„Zahtjev za prethodnu odluku – Pravosudna suradnja u kaznenim stvarima – Direktiva 2014/41/EU – Europski istražni nalog u kaznenim stvarima – Pribavljanje dokaza koji su već u posjedu nadležnih tijela države izvršiteljice – Uvjeti za izdavanje – Usluga šifriranih telekomunikacija – EncroChat – Nužnost odluke kojom se upućuje zahtjev – Uporaba dokaza prikupljenih povredom prava Unije”

U predmetu C-670/22,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Landgericht Berlin (Zemaljski sud u Berlinu, Njemačka), odlukom od 19. listopada 2022., koju je Sud zaprimio 24. listopada 2022., u kaznenom postupku protiv

M. N.,

SUD (veliko vijeće),

u sastavu: K. Lenaerts, predsjednik, L. Bay Larsen, potpredsjednik, A. Prechal, K. Jürimäe (izvjestiteljica), C. Lycourgos, T. von Danwitz, Z. Csehi i O. Spineanu-Matei, predsjednici vijeća, M. Ilešič, J.-C. Bonichot, I. Jarukaitis, A. Kumin, D. Gratsias, M. L. Arastey Sahún i M. Gavalec, suci,

nezavisna odvjetnica: T. Čapeta,

tajnik: D. Dittert, načelnik odjela, i K. Hötzel, administratorica,

uzimajući u obzir pisani dio postupka i nakon rasprave održane 4. srpnja 2023.,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za Staatsanwaltschaft Berlin, R. Pützhoven i J. Raupach, u svojstvu agenata,
- za osobu M. N., S. Conen, *Rechtsanwalt*,
- za njemačku vladu, J. Möller, P. Busche i M. Hellmann, u svojstvu agenata,
- za češku vladu, L. Halajová, M. Smolek i T. Suchá, u svojstvu agenata,
- za estonsku vladu, M. Kriisa, u svojstvu agenta,
- za Irsku, M. Browne, *Chief State Solicitor*, M. A. Joyce i D. O'Reilly, u svojstvu agenata, uz asistenciju D. Fennellyja, *BL*,
- za španjolsku vladu, A. Gavela Llopis i A. Pérez-Zurita Gutiérrez, u svojstvu agenata,
- za francusku vladu, G. Bain i R. Bénard, B. Dourthe, B. Fodda i T. Stéhelin, u svojstvu agenata,
- za mađarsku vladu, M. Z. Fehér, u svojstvu agenta,
- za nizozemsku vladu, M. K. Bulterman, A. Hanje i J. Langer, u svojstvu agenata,
- za poljsku vladu, B. Majczyna, u svojstvu agenta,
- za švedsku vladu, F.-L. Göransson i H. Shev, u svojstvu agenata,
- za Europsku komisiju, H. Leupold, M. Wasmeier i F. Wilman, u svojstvu agenata,

saslušavši mišljenje nezavisne odvjetnice na raspravi održanoj 26. listopada 2023.,

donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članka 2. točke (c), članka 6. stavka 1. i članka 31. Direktive 2014/41/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 3. travnja 2014. o Europskom istražnom nalogu u kaznenim stvarima (SL 2014., L 130, str. 1. i ispravak SL 2015., L 143, str. 16.) te načela ekvivalentnosti i djelotvornosti.
- 2 Zahtjev je upućen u okviru kaznenog postupka pokrenutog protiv osobe M. N. i odnosi se na zakonitost triju europskih istražnih naloga koje je izdao Generalstaatsanwaltschaft Frankfurt am Main (Glavno državno odvjetništvo u Frankfurtu na Majni, Njemačka) (u daljnjem tekstu: Glavno državno odvjetništvo u Frankfurtu).

Pravni okvir

Pravo Unije

Direktiva 2002/58/EZ

- 3 Članak 15. stavak 1. Direktive 2002/58/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 12. srpnja 2002. o obradi osobnih podataka i zaštiti privatnosti u području elektroničkih komunikacija (Direktiva o privatnosti i elektroničkim komunikacijama) (SL 2002., L 201, str. 37.; SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 52., str. 111. i ispravak SL 2017., L 162, str. 56.) glasi:

„Države članice mogu donijeti zakonske mjere kojima će ograničiti opseg prava i obveza koji pružaju članak 5., članak 6., članak 8. stavci 1., 2., 3. i 4., te članak 9. ove Direktive kada takvo ograničenje predstavlja nužnu, prikladnu i razmjernu mjeru unutar demokratskog društva s ciljem zaštite nacionalne sigurnosti (odnosno državne sigurnosti), obrane, javne sigurnosti te s ciljem sprečavanja, istrage, otkrivanja i progona kaznenih djela odnosno neovlaštene uporabe elektroničkog komunikacijskog sustava iz članka 13. stavka 1. Direktive 95/46/EZ [Europskog parlamenta i Vijeća od 24. listopada 1995. o zaštiti pojedinaca u vezi s obradom osobnih podataka i o slobodnom protoku takvih podataka (SL 1995., L 281, str. 31.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 13., svezak 7., str. 88.)]. [...] Sve mjere iz ovog stavka moraju biti u skladu s općim načelima prava Zajednice, uključujući ona iz članka 6. stavaka 1. i 2. [UEU-a].”

Direktiva 2014/41

- 4 Uvodne izjave 2., 5., 6., 7., 8., 19. i 30. Direktive 2014/41 glase:

„(2) U skladu s člankom 82. stavkom 1. [UFEU-a], pravosudna suradnja u kaznenim stvarima u [Europskoj] uniji temelji se na načelu uzajamnog priznavanja presuda i sudskih odluka koje se, od Europskog vijeća u Tampereu 15. i 16. listopada 1999., obično naziva temeljem pravosudne suradnje u kaznenim stvarima u Uniji.

[...]

- (5) Nakon donošenja okvirnih odluka [Vijeća 2003/577/PUP od 22. srpnja 2003. o izvršenju odluka o zamrzavanju imovine i osiguranju dokaza u Europskoj uniji (SL 2003., L 196, str. 45.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 8., str. 59.)] i [Vijeća 2008/978/PUP od 18. prosinca 2008. o Europskom dokaznom nalogu u svrhu pribavljanja predmeta, dokumenata i podataka za korištenje u kaznenim postupcima (SL 2008., L 350, str. 72.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 19., svezak 6., str. 144.)] postalo je jasno da je postojeći okvir za prikupljanje dokaza previše rascjepkan i kompliciran. Stoga je potreban novi pristup.
- (6) U Štokholmskom programu koji je donijelo Europsko vijeće od 10. i 11. prosinca 2009. Europsko vijeće ocijenilo je da bi trebalo nastaviti s nastojanjima u smislu uspostave sveobuhvatnog sustava za pribavljanje dokaza u prekograničnim predmetima, na temelju načela uzajamnog priznavanja. Europsko vijeće naglasilo je da je sustav postojećih instrumenata u tom području rascjepkan i da je potreban novi pristup koji će se temeljiti na načelu uzajamnog priznavanja, ali koji će ujedno uzimati

u obzir fleksibilnost tradicionalnog sustava uzajamne pravne pomoći. Europsko vijeće stoga je pozvalo na uspostavu sveobuhvatnog sustava kojim bi se zamijenili svi postojeći instrumenti u tom području, uključujući Okvirnu odluku Vijeća 2008/978/PUP, kojim bi se u najvećoj mogućoj mjeri obuhvatile sve vrste dokaza, predvidjeli rokovi za izvršenje i u najvećoj mogućoj mjeri ograničili razlozi za odbijanje.

- (7) Taj novi pristup temelji se na jedinstvenom instrumentu pod nazivom Europski istražni nalog (EIN). EIN se treba izdavati u svrhu provođenja jedne ili više posebnih istražnih mjera u državi koja izvršava EIN („država izvršiteljica“) radi prikupljanja dokaza. To uključuje pribavljanje dokaza koji su već u posjedu tijela izvršitelja.
- (8) Područje primjene EIN-a trebalo bi biti horizontalno i stoga bi trebalo vrijediti za sve istražne mjere usmjerene na prikupljanje dokaza. Međutim, osnivanje zajedničkog istražnog tima i prikupljanje dokaza unutar tog tima zahtijevaju posebna pravila s kojima je bolje postupati odvojeno. Ne dovodeći u pitanje primjenu ove Direktive, na tu vrstu istražne mjere trebali bi se, stoga, nastaviti primjenjivati postojeći instrumenti.

[...]

- (19) Stvaranje područja slobode, sigurnosti i pravde unutar Unije temelji se na uzajamnom povjerenju i pretpostavci sukladnosti drugih država članica s pravom Unije i, posebno, s temeljnim pravima. Međutim, ta je pretpostavka oboriva. Posljedično, ako postoje utemeljeni razlozi za sumnju da bi izvršenje neke istražne mjere navedene u EIN-u prouzročilo kršenje temeljnog prava dotične osobe te da bi država izvršiteljica zanemarila svoje obveze u vezi sa zaštitom temeljnih prava priznatih u Povelji [Europske unije o temeljnim pravima (u daljnjem tekstu: Povelja)], izvršenje EIN-a trebalo bi odbiti.

[...]

- (30) Mogućnosti za suradnju u skladu s ovom Direktivom o presretanju telekomunikacija ne bi trebale biti ograničene na sadržaj telekomunikacija, nego bi mogle obuhvaćati i zbir podataka o prometu i lokaciji povezanih s takvim telekomunikacijama, čime se omogućuje nadležnim tijelima da izdaju EIN kako bi podatke o telekomunikacijama pribavila na manje nametljiv način. S EIN-om koji je izdan radi pribavljanja prošlih podataka o prometu i lokaciji koji se odnose na telekomunikacije trebalo bi postupati u okviru općeg režima primjenjivog na izvršenje EIN-a i, ovisno o nacionalnom pravu države izvršiteljice, može ga se smatrati zadirućom istražnom mjerom.”

5 Članak 1. te direktive, naslovljen „Europski istražni nalog i obveza njegova izvršenja“, glasi:

„1. Europski istražni nalog (EIN) sudska je odluka koju izdaje ili potvrđuje pravosudno tijelo države članice („država izdavateljica“) radi izvršavanja jedne ili nekoliko posebnih istražnih mjera u drugoj državi članici („država izvršiteljica“) u svrhu pribavljanja dokaza u skladu s odredbama ove Direktive.

EIN se također može izdati za pribavljanje dokaza koji su već u posjedu nadležnih tijela države izvršiteljice.

2. Države članice izvršavaju EIN na temelju načela uzajamnog priznavanja i u skladu s ovom Direktivom.”

6 U skladu s člankom 2. navedene direktive, naslovljenim „Definicije“:

„Za potrebe ove Direktive primjenjuju se sljedeće definicije:

[...]

(c) ‚tijelo izdavatelj‘ znači:

- i. sudac, sud, istražni sudac ili javni tužitelj nadležan u dotičnom predmetu; ili
- ii. bilo koje drugo nadležno tijelo, kako je određeno u državi izdavateljici, koje u dotičnom slučaju djeluje kao istražno tijelo u kaznenom postupku s nadležnošću za prikupljanje dokaza u skladu s nacionalnim pravom. Osim toga, prije prosljeđivanja tijelu izvršitelju, EIN se potvrđuje nakon što sudac, sud, istražni sudac ili javni tužitelj u državi izdavateljici pregleda njegovu sukladnost s uvjetima za izdavanje EIN-a u okviru ove Direktive, a posebno s uvjetima iz članka 6. stavka 1. Ako je EIN potvrdilo pravosudno tijelo, to tijelo se također može smatrati tijelom izdavateljem za potrebe prosljeđivanja EIN-a;

- (d) „tijelo izvršitelj” znači tijelo koje je nadležno za priznavanje EIN-a i osiguranje njegova izvršavanja u skladu s ovom Direktivom i postupcima koji se primjenjuju u sličnom domaćem slučaju. Za takve se postupke može zahtijevati sudsko odobrenje u državi izvršiteljici ako je tako predviđeno njezinim nacionalnim pravom.”

7 Članak 4. te direktive, naslovljen „Vrste postupaka za koje se može izdati EIN”, glasi:

„EIN se može izdati:

- (a) u odnosu na kazneni postupak koji pokreće pravosudno tijelo ili koji se može pokrenuti pred tim tijelom u vezi s kaznenim djelom prema nacionalnom pravu države izdavateljice;

[...]

8 U članku 6. Direktive 2014/41, naslovljenom „Uvjeti izdavanja i prosljeđivanja EIN-a”, određuje se:

„1. Tijelo izdavatelj može izdati EIN samo kada su ispunjeni sljedeći uvjeti:

- (a) izdavanje EIN-a je potrebno i proporcionalno svrsi postupka iz članka 4. uzimajući u obzir prava osumnjičenika ili okrivljenika; i
- (b) istražna mjera navedena ili istražne mjere navedene u EIN-u mogle su biti određene [pod istim uvjetima] u sličnom domaćem slučaju.

2. Tijelo izdavatelj u svakom pojedinom slučaju ocjenjuje uvjete iz stavka 1.

3. Ako tijelo izvršitelj ima razloga vjerovati da uvjeti iz stavka 1. nisu ispunjeni, ono se može savjetovati s tijelom izdavateljem o važnosti izvršenja EIN-a. Nakon tog savjetovanja tijelo izdavatelj može donijeti odluku o povlačenju europskog istražnog naloga.”

9 Članak 14. te direktive, naslovljen „Pravna sredstva”, glasi kako slijedi:

„1. Države članice osiguravaju da su pravna sredstva, jednaka onima koja su dostupna u sličnom domaćem slučaju, primjenjiva na istražne mjere navedene u EIN-u.

[...]

7. Država izdavateljica uzima u obzir uspješno osporavanje priznanja ili izvršenja EIN-a u skladu sa svojim nacionalnim pravom. Ne dovodeći u pitanje nacionalna postupovna pravila, države članice osiguravaju da se u kaznenom postupku u državi izdavateljici, pri procjeni dokaza pribavljenih putem EIN-a, poštuju prava obrane i pravičnost postupka.”

10 Članak 30. navedene direktive, naslovljen „Presretanje telekomunikacija uz tehničku pomoć druge države članice”, glasi:

„1. EIN se može izdati za presretanje telekomunikacija u državi članici iz koje je potrebna tehnička pomoć.

[...]

7. Pri izdavanju EIN-a iz stavka 1. ili tijekom presretanja, tijelo izdavatelj može, kada za to ima poseban razlog, također zatražiti prijepis, dekodiranje ili dešifriranje zapisa, podložno suglasnosti tijela izvršitelja.

8. Troškovi koji proizlaze iz primjene ovog članka snose se u skladu s člankom 21., osim troškova nastalih od prijepisa, dekodiranja i dešifriranja presretanih komunikacija koje snosi država izdavateljica.”

11 Člankom 31. iste direktive, naslovljenim „Obavješćivanje države članice u kojoj se nalazi subjekt presretanja i čija tehnička pomoć nije potrebna”, određuje se:

„1. Kada nadležno tijelo jedne države članice („država članica koja presreće”) odobri presretanje telekomunikacija u svrhu izvršavanja istražne mjere, a adresa subjekta presretanja za komunikaciju navedena u nalogu za presretanje se koristi na državnom području druge države članice („obaviještena država članica”) čija tehnička pomoć nije potrebna za izvršenje presretanja, država članica koja presreće obavješćuje nadležno tijelo obaviještene države članice o presretanju:

- (a) prije presretanja, u slučajevima kada nadležno tijelo države članice koja presreće ima saznanja, u trenutku izdavanja naloga za presretanje, da se subjekt presretanja nalazi ili će se nalaziti na državnom području obaviještene države članice;
- (b) tijekom presretanja ili nakon izvršenja presretanja, odmah nakon saznanja da se subjekt presretanja tijekom presretanja nalazi ili se nalazio na državnom području obaviještene države članice.

2. Obavješćivanje iz stavka 1. izvršava se pomoću obrasca utvrđenog u Prilogu C.

3. Nadležno tijelo obaviještenih država članica može, u slučaju kada se presretanje ne bi odobrilo u sličnom domaćem slučaju, obavijestiti bez odlaganja, a najkasnije u roku od 96 sati od primitka obavijesti iz stavka 1., nadležno tijelo države članice koja presreće o sljedećem:

- (a) da se presretanje ne može izvršiti ili se prekida; i
- (b) ako je potrebno, da se sav prethodno presretani materijal dok se subjekt presretanja nalazio na njezinu državnom području ne može upotrijebiti ili se može upotrijebiti samo pod uvjetima koje ono određuje. Nadležno tijelo obaviještene države članice obavješćuje nadležno tijelo države članice koja presreće o razlozima koji opravdavaju navedene uvjete.

[...]"

- 12 U stavku 1. članka 33. Direktive 2014/41, naslovljenog „Obavijesti”, nabrajaju se informacije koje treba dostaviti i staviti na raspolaganje svim državama članicama i Europskoj pravosudnoj mreži (EJN) uspostavljenoj Zajedničkom akcijom 98/428/PUP od 29. lipnja 1998. koju je usvojilo Vijeće na temelju članka K.3 [UEU-a] o uspostavi Europske pravosudne mreže (SL 1998., L 191, str. 4.).

Njemačko pravo

- 13 Presretanje telekomunikacija u svrhu vođenja kaznenog progona uređuje Strafprozessordnung (StPO) (Zakonik o kaznenom postupku) (u daljnjem tekstu: StPO).
- 14 Člankom 100.a stavkom 1. prvom do trećom rečenicom StPO-a dopušta se nadzor nad komunikacijama koje su u tijeku u obliku „klasičnog” nadzora telekomunikacija, nadzor nad komunikacijama koje su u tijeku zahvaljujući instalaciji špijuskog računalnog programa na terminalnoj opremi („presretanje telekomunikacija na izvoru”) i oduzimanje ostvarenih komunikacija koje su već registrirane na uređaju na dan kada je Landgericht (Zemaljski sud, Njemačka) donio rješenje kojim se određuje predmetna mjera („ograničena internetska pretraga”). U skladu s člankom 100.b StPO-a, mogu se iščitati svi podaci zabilježeni na terminalnoj opremi („internetska pretraga”).
- 15 Sve te mjere pretpostavljaju postojanje osnovane sumnje u počinjenje kaznenog djela, pri čemu je kategorija obuhvaćenih kaznenih djela ograničena na određeni katalog djela navedenih u članku 100.a stavku 2. i članku 100.b stavku 2. StPO-a.
- 16 Na temelju članka 100.e stavaka 1. i 2. StPO-a, nadležni Landgericht (Zemaljski sud) može naložiti navedene mjere samo na zahtjev dotičnog državnog odvjetništva. U tom pogledu, u skladu s člankom 100.e stavkom 2. StPO-a, u vezi s člankom 74.a stavkom 4. Gerichtsverfassungsgesetz (GVG) (Zakon o ustrojstvu sudova) od 12. rujna 1950. (BGBl. 1950. I, str. 455.), internetska pretraga ulazi u isključivu nadležnost specijaliziranog vijeća tog Landgerichta (Zemaljski sud).
- 17 Gesetz über die internationale Rechtshilfe in Strafsachen (IRG) (Zakon o međunarodnoj pravnoj pomoći u kaznenim stvarima) od 23. prosinca 1982. (BGBl. 1982. I, str. 2071.), u verziji koja se primjenjuje u glavnom postupku (u daljnjem tekstu: IRG), ne određuje se izričito tijelo nadležno za izdavanje europskih istražnih naloga. S obzirom na članak 161. StPO-a, državno odvjetništvo tako može donijeti europski istražni nalog koji se odnosi na nadzor telekomunikacija u inozemstvu tijekom istrage koja prethodi podizanju optužnice.
- 18 Člankom 91.g stavkom 6. IRG-a, kojim se u njemačko pravo prenosi članak 31. Direktive 2014/41, određuje se da nadležno tijelo – koje država članica obavještava o svojoj namjeri provedbe mjere presretanja na njemačkom državnom području – mora zabraniti provedbu te mjere ili uporabu presretnutih podataka najkasnije u roku od 96 sati ili uvjetovati korištenje tim podacima kada navedena mjera nije dopuštena u sličnom slučaju na nacionalnoj razini. Međutim, u IRG-u se ne pojašnjava treba li o istoj mjeri obavijestiti nadležni Landgericht (Zemaljski sud) ili dotično državno odvjetništvo. Člankom 92.d IRG-a uređuje se samo mjesna nadležnost nadležnog tijela.

Glavni postupak i prethodna pitanja

- 19 U okviru istrage koju su vodila francuska tijela pokazalo se da su se otkrivenici radi počinjenja kaznenih djela prije svega povezanih s trgovinom opojnim sredstvima koristili šifriranim mobilnim telefonima koji su funkcionirali pod licencijom naziva „EncroChat”. Ti su mobilni telefoni, zahvaljujući posebnom računalnom programu i izmijenjenom sklopovlju, omogućavali da se putem poslužitelja smještenog u Roubaixu (Francuska) uspostavi šifrirana komunikacija s-kraja-na-kraj koju se ne može presresti tradicionalnim istražnim metodama (u daljnjem tekstu: usluga EncroChat).
- 20 Francuska policija uspjela je uz odobrenje suca sačuvati podatke s tog poslužitelja 2018. i 2019. Ti su podaci omogućili da zajednički istražni tim, uključujući nizozemske stručnjake, razvije računalni program u obliku „trojanskog konja”. Taj je računalni program na navedenom poslužitelju instaliran u proljeće 2020., uz odobrenje Tribunal correctionnel de Lille (Sud za lakša kaznena djela u Lilleu, Francuska), a odonda na navedenim mobilnim telefonima automatskim ažuriranjem. Navedenim računalnim programom koristilo se 32 477 korisnika, od ukupno 66 134 registrirana korisnika, raspoređenih u 122 zemlje, od kojih oko 4600 u Njemačkoj.
- 21 Predstavnici Bundeskriminalamta (Savezni ured kriminalističke policije, Njemačka, u daljnjem tekstu: BKA) i Glavnog državnog odvjetništva u Frankfurtu kao i predstavnici, među ostalim, francuskih i nizozemskih vlasti i vlasti Ujedinjene Kraljevine sudjelovali su 9. ožujka 2020. na videokonferenciji koju je organizirala Agencija Europske unije za suradnju u kaznenom pravosuđu (Eurojust). Tijekom te konferencije predstavnici francuskih i nizozemskih vlasti obavijestili su predstavnike vlasti drugih država članica o istrazi koju vode protiv operativnog društva za šifrirane mobilne telefone i o mjeri presretanja podataka koju su planirali, uključujući podatke iz mobilnih telefona koji se nalaze izvan francuskog državnog područja. Predstavnici njemačkih vlasti izrazili su svoj interes u pogledu podataka o njemačkim korisnicima.
- 22 U obavijesti od 13. ožujka 2020. BKA je najavio pokretanje istrage protiv nepoznate grupe korisnika usluge EncroChat zbog navodne organizirane trgovine znatnim količinama opojnih sredstava i zločinačkog udruženja. BKA je obrazložio pokretanje te istrage time da se zbog korištenja usluge EncroChat kao takve moglo posumnjati u počinjenje teških kaznenih djela, konkretno u organiziranu trgovinu opojnim sredstvima.
- 23 Na temelju te obavijesti Glavno državno odvjetništvo u Frankfurtu 20. ožujka 2020. pokrenulo je pod oznakom „Hitno” istragu protiv osobe X (u daljnjem tekstu: postupak UJs).
- 24 BKA je 27. ožujka 2020. putem sustava Agencije Europske unije za suradnju tijela za izvršavanje zakonodavstva (Europol) za sigurnu razmjenu informacija, naziva „Secure Information Exchange Network Application” (SIENA), primio poruku koju je zajednički istražni tim uputio policijskim tijelima država članica zainteresiranima za podatke u vezi s uslugom EncroChat. Od nadležnih tijela tih država članica tražilo se da u pisanom obliku potvrde da su obaviještena o metodama prikupljanja podataka s mobilnih telefona koji se nalaze na njihovu državnom području. Također su trebala jamčiti da će se podaci načelno prenijeti samo, kao prvo, u svrhu procjene i da će se koristiti za istražne postupke koji su u tijeku tek nakon što države članice odobre zajednički istražni tim. Prema navodu suda koji je uputio zahtjev, BKA je zatražene potvrde dostavio u dogovoru s Glavnim državnim odvjetništvom u Frankfurtu.
- 25 BKA je između 3. travnja i 28. lipnja 2020. pregledavao podatke, koji su se svakodnevno prenosili na Europolov poslužitelj, o mobilnim telefonima korištenima u Njemačkoj.
- 26 Glavno državno odvjetništvo u Frankfurtu zatražilo je 2. lipnja 2020. prvim europskim istražnim nalogom u okviru postupka UJs odobrenje od francuskih tijela da se u kaznenim postupcima neograničeno koristi podacima proizišlima iz usluge EncroChat. Svoj je zahtjev obrazložilo time što je Europol obavijestio BKA da je velik broj vrlo teških kaznenih djela, uključujući uvoz i trgovinu opojnim sredstvima u znatnim količinama, počinjen u Njemačkoj pomoću mobilnih telefona opremljenih tom uslugom i da su u tom trenutku neidentificirane osobe bile osumnjičene za planiranje i počinjenje vrlo teških kaznenih djela u Njemačkoj upotrebom šifriranih komunikacija.
- 27 Nakon tog zahtjeva Tribunal correctionnel de Lille (Sud za lakša kaznena djela u Lilleu, Francuska) odobrio je prosljeđivanje i korištenje u pravosudnom postupku podataka iz mobilnih telefona njemačkih korisnika opremljenih uslugom EncroChat. Zatim su dostavljeni dodatni podaci na temelju dvaju dodatnih europskih istražnih naloga od 9. rujna 2020. odnosno 2. srpnja 2021. (u daljnjem tekstu zajedno s europskim istražnim nalogom od 2. lipnja 2020.: europski istražni nalozi).
- 28 Nakon toga je Glavno državno odvjetništvo u Frankfurtu razdvojilo postupak UJs, preraspodijelivši lokalnim državnim odvjetništvima istražne postupke pokrenute protiv određenih korisnika, među kojima je i osoba

M. N. U tim se okolnostima Landgericht Berlin (Zemaljski sud u Berlinu, Njemačka), koji je sud koji je uputio zahtjev, pita o zakonitosti europskih istražnih naloga s obzirom na Direktivu 2014/41.

- 29 Prvim nizom triju pitanja taj sud želi utvrditi koje je tijelo bilo nadležno za donošenje europskih istražnih naloga.
- 30 U tom je pogledu Bundesgerichtshof (Savezni vrhovni sud, Njemačka) u rješenju od 2. ožujka 2022. donesenom u okviru predmeta 5 StR 457/21 (DE:BGH:2022:020322B5STR457.21.0) riješio da je Glavno državno odvjetništvo u Frankfurtu, koje provodi istragu u okviru postupka UJs, bilo nadležno za izdavanje europskih istražnih naloga za prosljeđivanje dokaza (u daljnjem tekstu: rješenje Saveznog vrhovnog suda od 2. ožujka 2022.). Sud koji je uputio zahtjev ne slaže se s tim tumačenjem. On je skloniji smatrati da je, u skladu s člankom 6. stavkom 1. Direktive 2014/41, u vezi s njezinim člankom 2. točkom (c), samo jedan sud mogao izdati europske istražne naloge.
- 31 Sud koji je uputio zahtjev u tom se pogledu poziva na presude od 2. ožujka 2021., Prokuratuur (Uvjeti pristupa podacima o elektroničkim komunikacijama) (C-746/18, EU:C:2021:152) i od 16. prosinca 2021., Specializirana prokuratura (Podaci o prometu i lokaciji) (C-724/19, EU:C:2021:1020). Konkretnije, oslanja se na razmatranja koja je Sud u sudskoj praksi koja proizlazi iz tih presuda posvetio tumačenju članka 15. stavka 1. Direktive 2002/58 s obzirom na temeljna prava koja proizlaze iz članaka 7., 8. i 11. Povelje. Prema mišljenju tog suda, ta se sudska praksa može primijeniti na tumačenje članka 6. stavka 1. točke (a) Direktive 2014/41.
- 32 Pristup podacima iz usluge EncroChat koji se putem europskih istražnih naloga daje njemačkim tijelima za progon trebao bi podlijegati kriterijima istovrsnim onima kojima se uređuje pristup podacima zadržanima u skladu s člankom 15. stavkom 1. Direktive 2002/58. Činjenicom da telekomunikacijski operator nije sačuvao podatke o toj usluzi na temelju upravnog naloga, nego su ih francuska tijela za progon neposredno prikupila, ne može se opravdati drukčije rješenje. Naprotiv, tom činjenicom još se više zadire u temeljna prava osoba o kojima je riječ.
- 33 Osim toga, iz članka 2. točke (c) Direktive 2014/41 proizlazi da europski istražni nalog u svrhu kaznenog progona, neovisno o nacionalnim pravilima o nadležnosti u sličnom domaćem slučaju, uvijek treba donijeti sudac koji nije zadužen za konkretne istražne mjere, ako nadzor proporcionalnosti predviđen člankom 6. stavkom 1. točkom (a) te direktive zahtijeva složeno odvagivanje postojećih interesa i ako se odnosi na ozbiljna zadiranja u temeljna prava.
- 34 Drugi i treći niz pitanja suda koji je uputio zahtjev odnosi se na materijalne pretpostavke donošenja europskog istražnog naloga.
- 35 Taj sud smatra, kao prvo, da europski istražni nalog kojim se zahtijeva pristup podacima dobivenima presretanjem telekomunikacija u svrhu kaznenog progona ispunjava uvjete nužnosti i proporcionalnosti, navedene u članku 6. stavku 1. točki (a) Direktive 2014/41, samo ako za svaku osobu o kojoj je riječ postoji sumnja o sudjelovanju u teškom kaznenom djelu na temelju konkretnih činjenica.
- 36 Navedeni se sud u tom pogledu ne slaže sa zaključkom iz rješenja Saveznog vrhovnog suda od 2. ožujka 2022., u skladu s kojim je obična, nedefinirana sumnja o višestrukim kaznenim djelima dovoljna za donošenje europskih istražnih naloga. Svoje sumnje temelji na sudskoj praksi Suda koja se odnosi na zakonitost pohrane podataka, osobito na ocjene proporcionalnosti u smislu članka 15. stavka 1. Direktive 2002/58 te se u tom pogledu poziva na presude od 2. ožujka 2021., Prokuratuur (Uvjeti pristupa podacima o elektroničkim komunikacijama) (C-746/18, EU:C:2021:152, t. 39., 40. i 50.) i od 5. travnja 2022., Commissioner of An Garda Síochána i dr. (C-140/20, EU:C:2022:258, t. 44.). Protiv toga se ne može istaknuti da bi zaštita temeljnih prava osoba o kojima je riječ u okviru nacionalnog postupka bila dovoljno zajamčena nacionalnim pravilima kaznenog postupka.
- 37 Sud koji je uputio zahtjev također sumnja u proporcionalnost europskog istražnog naloga s obzirom na pravo na pošteno suđenje zajamčeno člankom 47. drugim stavkom Povelje i člankom 6. stavkom 1. Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda, potpisane u Rimu 4. studenoga 1950. Tim se pravom zahtijeva da stranka u sudskom postupku ima stvarnu mogućnost očitovanja o nekom dokazu. To osobito vrijedi kada dokazi potječu iz tehničkog područja o kojem nadležni sud i stranka u postupku nemaju specijalizirana znanja.
- 38 Kao drugo, sud koji je uputio zahtjev podsjeća na to da, u skladu s člankom 6. stavkom 1. točkom (b) Direktive 2014/41, tijelo izdavatelj mora nadzirati mjeru navedenu u europskom istražnom nalogu s obzirom na nacionalno pravo.

- 39 Međutim, Savezni vrhovni sud je u rješenju od 2. ožujka 2022. smatrao da ta odredba nije primjenjiva u glavnom postupku. On je smatrao da se navedena odredba odnosi samo na europski istražni nalog radi prikupljanja dokaza koji tek treba izvršiti. Ona se ne primjenjuje na europski istražni nalog čiji je cilj samo prosljeđivanje već prikupljenih dokaza. Prema tome, nadzor mjere s obzirom na nacionalno pravo je suvišan.
- 40 Suprotno tomu, sud koji je uputio zahtjev smatra da tijelo izdavatelj europskog istražnog naloga u tom slučaju istražnu mjeru putem koje se prikupljaju podaci mora nadzirati s obzirom na nacionalno pravo. Drugim riječima, to tijelo može europskim istražnim nalogom zatražiti dokaze prikupljene u državi izvršiteljici samo ako bi istražna mjera zahvaljujući kojoj su prikupljeni ti dokazi bila odobrena u sličnom domaćem slučaju u državi izdavateljici.
- 41 Četvrti niz pitanja koja je postavio sud koji je uputio zahtjev odnosi se na tumačenje članka 31. Direktive 2014/41.
- 42 Taj sud smatra da, kada država članica želi presretati telekomunikacije osoba koje se nalaze na njemačkom državnom području, ona, u skladu s tim člankom, o planiranom presretanju mora obavijestiti nadležno njemačko tijelo prije početka provedbe mjere ili čim sazna gdje se te osobe nalaze.
- 43 Savezni vrhovni sud je u rješenju od 2. ožujka 2022. doveo u pitanje činjenicu da je francuska mjera dobivanja podataka „presretanje telekomunikacija” u smislu članka 31. stavka 1. Direktive 2014/41. Sud koji je uputio zahtjev suprotnog je mišljenja. On smatra da su francuska istražna tijela morala obavijestiti nadležno njemačko tijelo o mjeri prikupljanja podataka s njemačkih mobilnih telefona opremljenih uslugom EncroChat prije nego što se ta mjera provede.
- 44 Iako njemačko zakonodavstvo određuje mjesnu nadležnost tog tijela, ono ipak ne precizira treba li takvu obavijest uputiti Landgerichtu (Zemaljski sud) ili dotičnom državnom odvjetništvu. U tom pogledu postoji nesuglasje u njemačkoj sudskoj praksi i pravnoj teoriji. Sud koji je uputio zahtjev sklon je tumačiti pojam „nadležno tijelo” iz članka 31. stavka 1. Direktive 2014/41 na način da se njime može podrazumijevati samo tijelo koje je neovisno od svih uputa i koje nije zainteresirano za podatke radi istrage, to jest sud.
- 45 Naime, u slučaju prekograničnih mjera koje se na području Unije provode u istodobnom interesu više država članica, pojam „europski istražni nalog” u smislu članka 2. točke (c) Direktive 2014/41 i pojam „obavijest” iz članka 31. te direktive uvelike su međusobno zamjenjivi. Stoga bi trebalo poticati približavanje nadležnosti tijela zaduženih za te mjere.
- 46 Sud koji je uputio zahtjev također se pita o cilju zaštite suverenosti država članica koji se nastoji postići člankom 31. Direktive 2014/41, s obzirom na osobito veliku osjetljivost tajnog zadiranja u komunikacije.
- 47 Peti niz pitanja odnosi se na posljedice eventualne povrede prava Unije s obzirom na načela ekvivalentnosti i djelotvornosti.
- 48 Sud koji je uputio zahtjev ističe da nacionalne odluke koje su donesene u pogledu podataka dobivenih na temelju korištenja uslugom EncroChat polaze od načela, s jedne strane, da su ti podaci iskoristivi i, s druge strane, da, u slučaju da su povrede prava Unije moguće, prednost ipak treba dati kaznenom progonu s obzirom na težinu kaznenih djela utvrđenih na temelju navedenih podataka.
- 49 Međutim, taj sud izražava sumnje u pogledu usklađenosti tog pristupa s pravom Unije, osobito s načelima ekvivalentnosti i djelotvornosti.
- 50 Kad je riječ o načelu ekvivalentnosti, navedeni sud ističe da prema njemačkim pravilima kaznenog postupka podaci prikupljeni mjerom nadzora telekomunikacija donesenom kršenjem nadležnosti koja je u tom području pridržana suci i u nedostatku konkretne sumnje o kataloškom kaznenom djelu nisu upotrebljivi.
- 51 Kad je riječ o načelu djelotvornosti, iz presude od 2. ožujka 2021., Prokuratuur (Uvjeti pristupa podacima o elektroničkim komunikacijama) (C-746/18, EU:C:2021:152, t. 43.) proizlazi da se cilj kojim se nastoji izbjeći to da nezakonito pribavljene informacije i dokazi neopravdano naštetu osobi osumnjičenoj da je počinila kaznena djela može postići ne samo zabranom korištenja takvim informacijama i dokazima nego i uzimanjem u obzir njihove nezakonitosti u ocjeni dokaza ili u okviru određivanja kazne.
- 52 Prema mišljenju suda koji je uputio zahtjev, zabrana upotrebe tih dokaza proizlazi izravno iz načela djelotvornosti prava Unije. Ta se zabrana primjenjuje u glavnom postupku zato što je u više pogleda povrijeđeno opće načelo prava na pošteno suđenje, a osobito zbog činjenice da tehnički stručnjak ne može

provjeriti podatke koji se zahtijevaju europskim istražnim nalogima jer su ih francuska tijela okvalificirala kao „vojnu tajnu“.

53 Osim toga, taj sud iz presuda od 6. listopada 2020., *La Quadrature du Net i dr.* (C-511/18, C-512/18 i C-520/18, EU:C:2020:791, t. 141.), od 2. ožujka 2021., *Prokuratuur* (Uvjeti pristupa podacima o elektroničkim komunikacijama) (C-746/18, EU:C:2021:152, t. 50.) i od 5. travnja 2022., *Commissioner of An Garda Síochána i dr.* (C-140/20, EU:C:2022:258, t. 65.) zaključuje da se opća i neselektivna pohrana osobnih podataka ne može opravdati ciljem borbe protiv teških kaznenih djela. Tijela kaznenog progona ne bi mogla naknadno pristupiti takvim nezakonito i neopravdano pohranjenim podacima, čak i ako bi ih se moglo upotrijebiti za razotkrivanje teških kaznenih djela u konkretnom slučaju.

54 U tim je okolnostima *Landgericht Berlin* (Zemaljski sud u Berlinu) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:

„1. Tumačenje pojma ‚tijelo izdavatelj‘ u smislu članka 6. stavka 1. u vezi s člankom 2. točkom (c) Direktive 2014/41

- (a) Treba li europski istražni nalog za prikupljanje dokaza, koji već postoje u državi izvršiteljici (u ovom slučaju: Francuska), izdati sudac ako u skladu s pravom države izdavateljice (u ovom slučaju: Njemačka) odnosno prikupljanje dokaza u sličnom domaćem slučaju treba odrediti sudac?
- (b) Podredno: primjenjuje li se to podredno barem u slučaju kad je država izvršiteljica provela odnosnu mjeru na državnom području države izdavateljice s ciljem da se prikupljeni podaci zatim stave na raspolaganje zainteresiranim istražnim tijelima u državi izdavateljici u svrhu kaznenog progona?
- (c) Treba li europski istražni nalog za prikupljanje dokaza uvijek izdati sudac (ili neovisno tijelo koje nije nadležno za provođenje kaznene istrage), neovisno o nacionalnim pravilima o nadležnosti države izdavateljice, kad mjera podrazumijeva ozbiljna zadiranja u važna temeljna prava?

2. Tumačenje članka 6. stavka 1. točke (a) Direktive 2014/41

- (a) Protivi li se članku 6. stavku 1. točki (a) Direktive 2014/41 europski istražni nalog izdan u svrhu prosljeđivanja podataka koji već postoje u državi izvršiteljici (Francuska) i koji su prikupljeni u okviru presretanja telekomunikacija, a osobito podataka o prometu i lokaciji te zapisâ o sadržajima komunikacija, ako je presretanje koje je izvršila država izvršiteljica obuhvaćalo sve korisnike određenog komunikacijskog priključka, ako se europskim istražnim nalogom traži prosljeđivanje podataka sa svih priključaka koji su se koristili na državnom području države izdavateljice te ako ni prilikom određivanja i provedbe mjere presretanja ni prilikom izdavanja europskog istražnog naloga nisu postojale konkretne indicije da su ti pojedinačni korisnici počinili teška kaznena djela?
- (b) Protivi li se članku 6. stavku 1. točki (a) Direktive 2014/41 takav europski istražni nalog ako se ne može provjeriti integritet podataka prikupljenih na temelju mjere presretanja zbog toga što tijela u državi izvršiteljici u potpunosti čuvaju tajnost podataka?

3. Tumačenje članka 6. stavka 1. točke (b) Direktive 2014/41

- (a) Protivi li se članku 6. stavku 1. točki (b) Direktive 2014/41 europski istražni nalog izdan u svrhu prosljeđivanja podataka o telekomunikacijama koji već postoje u državi izvršiteljici (Francuska) ako je mjera presretanja koju je provela država izvršiteljica i na kojoj se temelji prikupljanje podataka nedopuštena u skladu s pravom države izdavateljice (Njemačka) u sličnom domaćem slučaju?
- (b) Podredno: vrijedi li to u svakom slučaju u kojem je država izvršiteljica izvršila presretanje na državnom području države izdavateljice u interesu te države?

4. Tumačenje članka 31. stavaka 1. i 3. Direktive 2014/41

- (a) Predstavlja li mjera prikupljanja podataka o prometu, lokaciji i komunikacijama internetskog pružatelja komunikacijskih usluga, koja je povezana s prikrivenim pristupom terminalnim uređajima, presretanje telekomunikacija u smislu članka 31. Direktive 2014/41?

- (b) Treba li obavješćivanje u skladu s člankom 31. stavkom 1. Direktive 2014/41 uvijek biti upućeno sucu ili to vrijedi barem u slučaju kad mjeru koju je namjeravala provesti država koja presreće (Francuska) u skladu s pravom obaviještene države (Njemačka) u sličnom domaćem slučaju može odrediti samo sudac?
 - (c) Ako je svrha članka 31. Direktive 2014/41 i zaštita pojedinačnih prava korisnika telekomunikacijskih usluga o kojima je riječ, obuhvaća li ta zaštita i korištenje podacima u svrhu kaznenog progona u obaviještenoj državi (Njemačka) i treba li tu svrhu eventualno zaštititi jednako kao i drugu svrhu tog članka, odnosno suverenost obaviještene države članice?
5. Pravne posljedice prikupljanja dokaza koje se protivi pravu Unije
- (a) Može li u slučaju prikupljanja dokaza na temelju europskog istražnog naloga koji se protivi pravu Unije iz načela djelotvornosti prava Unije izravno proizaći zabrana korištenja dokazima?
 - (b) Dovodi li načelo ekvivalentnosti iz prava Unije, u slučaju prikupljanja dokaza na temelju europskog istražnog naloga koji se protivi pravu Unije, do zabrane korištenja dokazima ako se mjera na kojoj se temeljilo prikupljanje dokaza u državi izvršiteljici ne može odrediti u sličnom domaćem slučaju u državi izdateljici te se dokazi prikupljeni na temelju takve nezakonite nacionalne mjere ne mogu koristiti u skladu s pravom države izdateljice?
 - (c) Protivi li se pravu Unije, a osobito načelu djelotvornosti, ako se korištenje dokazima u kaznenom postupku, čije se prikupljanje protivilo pravu Unije upravo zbog nepostojanja sumnje o počinjenju kaznenog djela, u okviru odvagivanja postojećih interesa opravdava težinom djela koja su prvi put otkrivena prilikom ocjene dokaza?
 - (d) Podredno: proizlazi li iz prava Unije, a osobito iz načela djelotvornosti, to da povrede prava Unije počinjene prilikom prikupljanja dokaza u nacionalnom kaznenom postupku ne smiju ostati bez ikakvih posljedica ni u slučaju teških kaznenih djela i treba li ih stoga uzeti u obzir u korist okrivljenika barem na razini ocjene dokazâ ili određivanja kazne?"

Postupak pred Sudom

- 55 Sud koji je uputio zahtjev zatražio je da se o ovom zahtjevu za prethodnu odluku odluči u ubrzanom postupku, primjenom članka 105. Poslovnika Suda.
- 56 U prilog svojem zahtjevu ističe da predmet u glavnom postupku treba osobito hitno razmotriti. Naime, ako se nacionalni uhiđbeni nalog izdan protiv osobe M. N. odmah ne izvrši, zbog produljenja postupka koje se može izbjeći i koje je pripisivo državi moglo bi doći do ukidanja tog uhiđbenog naloga. Usto, odluka Suda mogla bi utjecati na brojne slične postupke koji su u tijeku.
- 57 Člankom 105. stavkom 1. Poslovnika predviđeno je da, na zahtjev suda koji je uputio zahtjev za prethodnu odluku ili, iznimno, po službenoj dužnosti, predsjednik Suda može, kad priroda predmeta zahtijeva postupanje u kratkim rokovima, nakon što sasluša suca izvjestitelja i nezavisnog odvjetnika, odlučiti da se o tom zahtjevu, iznimno od odredaba tog Poslovnika, odluči u ubrzanom postupku.
- 58 U tom smislu, valja podsjetiti na to da je takav ubrzani postupak postupovni instrument koji treba odgovoriti na izvanrednu kriznu situaciju (presuda od 21. prosinca 2021., *Randstad Italia*, C-497/20, EU:C:2021:1037, t. 37. i navedena sudska praksa).
- 59 U ovom slučaju predsjednik Suda, nakon što je saslušao sutkinju izvjestiteljicu i nezavisnu odvjetnicu, 16. studenoga 2022. odlučio je odbiti zahtjev iz točke 55. ove presude.
- 60 Naime, kao prvo, s obzirom na to da protiv osobe M. N. nije donesena mjera oduzimanja slobode, okolnost da je sud koji je uputio zahtjev dužan učiniti sve kako bi osigurao brzo rješavanje glavnog predmeta nije dovoljna da bi se opravdala primjena ubrzanog postupka na temelju članka 105. stavka 1. Poslovnika (vidjeti u tom smislu rješenja predsjednika Suda od 7. listopada 2013., *Rabal Cañas*, C-392/13, EU:C:2013:877, t. 15. i od 20. rujna 2018., *Minister for Justice and Equality*, C-508/18 i C-509/18, EU:C:2018:766, t. 13. i presudu od 13. srpnja 2023., *Ferrovienord*, C-363/21 i C-364/21, EU:C:2023:563, t. 46.).

- 61 Kao drugo, važnost pitanja ili činjenica da se ta pitanja potencijalno odnose na velik broj osoba ili pravnih situacija nisu, kao takvi, razlozi za utvrđivanje izvanredne hitnosti, koja je ipak nužna kako bi se opravdalo ubrzano postupanje (rješenje predsjednika Suda od 21. rujna 2004., Parlament/Vijeće, C-317/04, EU:C:2004:834, t. 11. i presuda od 21. prosinca 2023., GN (Razlog za odbijanje koji se temelji na najboljem interesu djeteta), C-261/22, EU:C:2023:1017, t. 30.).
- 62 Međutim, predsjednik Suda odlučio je ovom predmetu dati prednost u odlučivanju primjenom članka 53. stavka 3. Poslovnika.

Dopuštenost zahtjeva za prethodnu odluku

- 63 Staatsanwaltschaft Berlin (Državno odvjetništvo u Berlinu, Njemačka) i nekoliko vlada koje su podnijele očitovanja Sudu ističu da su određena pitanja nedopuštena jer su u biti hipotetska ili preopćenita ili se odnose na ocjenu činjenica ili nacionalnog zakonodavstva.
- 64 Prema ustaljenoj sudskoj praksi, u okviru postupka ustanovljenog člankom 267. UFEU-a isključivo je na nacionalnom sudu pred kojim se vodi postupak i koji mora preuzeti odgovornost za sudsku odluku koja će biti donesena da, s obzirom na posebnosti predmeta, ocijeni kako nužnost prethodne odluke za donošenje svoje presude tako i relevantnost pitanja koja postavlja Sudu (vidjeti, u tom pogledu, presudu od 16. prosinca 1981., Foglia, 244/80, EU:C:1981:302, t. 15.). Posljedično, ako se postavljena pitanja odnose na tumačenje prava Unije, Sud je načelno dužan donijeti odluku (presuda od 20. rujna 2022., VD i SR, C-339/20 i C-397/20, EU:C:2022:703, t. 56.).
- 65 O prethodnom pitanju koje je postavio nacionalni sud može se odbiti odlučiti samo ako je očito da zatraženo tumačenje prava Unije nema nikakve veze s činjeničnim stanjem ili predmetom spora u glavnom postupku, ako je problem hipotetski ili ako Sud ne raspolaže činjeničnim i pravnim elementima potrebnima da bi se mogao dati koristan odgovor na upućena pitanja (vidjeti u tom smislu presude od 15. prosinca 1995., Bosman, C-415/93, EU:C:1995:463, t. 61. i od 20. rujna 2022., VD i SR, C-339/20 i C-397/20, EU:C:2022:703, t. 57.).
- 66 Točno je da u ovom slučaju iz odluke kojom se upućuju prethodna pitanja proizlazi da se uzrok određenih zabrinutosti suda koji je uputio zahtjev stvarno nalazi u nacionalnom pravu i da taj sud još mora utvrditi određene činjenične ocjene.
- 67 Međutim, s jedne strane, iz ustaljene sudske prakse Suda proizlazi da se nacionalni sudovi slobodno mogu koristiti mogućnošću obraćanja Sudu u svakom stadiju postupka ako to smatraju prikladnim. Naime, izbor najprimjerenijeg trenutka za upućivanje prethodnog pitanja Sudu ulazi u njihovu isključivu nadležnost (vidjeti u tom smislu presudu od 5. srpnja 2016., Ognjanov, C-614/14, EU:C:2016:514, t. 17. i navedenu sudsku praksu).
- 68 S druge strane, valja utvrditi da se postavljena prethodna pitanja odnose na tumačenje jasno utvrđenih odredbi prava Unije koje, prema mišljenju navedenog suda, uvjetuju rješavanje spora u glavnom postupku. U tim okolnostima, s obzirom na to da argumenti koje su iznijeli Državno odvjetništvo u Berlinu i vlade iz točke 63. ove presude nisu dovoljni kako bi se utvrdilo da to tumačenje očito nema nikakve veze s činjeničnim stanjem ili predmetom spora u glavnom postupku, odgovor Suda na postavljena pitanja nužan je za rješavanje spora u glavnom postupku.

O prethodnim pitanjima

Prvo pitanje

- 69 Svojim prvim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 2. točku (c) i članak 6. stavak 1. Direktive 2014/41 tumačiti na način da europski istražni nalog radi prosljeđivanja dokaza koji su već u posjedu nadležnih tijela države izvršiteljice nužno mora donijeti sudac kada bi na temelju prava države izdavateljice prvotno prikupljanje tih dokaza u isključivo nacionalnom postupku u državi izdavateljici morao naložiti sudac.
- 70 Uvodno valja istaknuti da, iako se člankom 6. stavkom 1. Direktive 2014/41 definiraju pretpostavke izdavanja europskog istražnog naloga, njime se ne određuje priroda tijela koje može izdati takav nalog.

- 71 U tom pogledu, iz članka 1. stavka 1. Direktive 2014/41 proizlazi da se europski istražni nalog može izdati u dvama slučajevima. Takav se nalog tako može izdati, s jedne strane, radi izvršavanja jedne ili nekoliko posebnih istražnih mjera u drugoj državi članici u svrhu pribavljanja dokaza ili, s druge strane, radi pribavljanja dokaza koji su već u posjedu nadležnih tijela države izvršiteljice, odnosno radi prosljeđivanja tih dokaza nadležnim tijelima države izdavateljice. U svakom slučaju, iz te odredbe proizlazi da europski istražni nalog mora izdati ili potvrditi „pravosudno tijelo”.
- 72 Međutim, pojam „pravosudno tijelo” koji je upotrijebljen u toj odredbi nije definiran. Iz sudske prakse Suda proizlazi da u tom kontekstu valja tumačiti članak 1. stavak 1. Direktive 2014/41 u vezi s njezinim člankom 2. točkom (c), kojim se za potrebe te direktive definira pojam „tijelo izdavatelj” (vidjeti u tom smislu presudu od 2. ožujka 2023., Staatsanwaltschaft Graz (Porezna uprava za porezne kaznene predmete u Düsseldorfu), C-16/22, EU:C:2023:148, t. 27. i 28.).
- 73 U tom pogledu, iz teksta članka 2. točke (c) podtočke i. navedene direktive proizlazi da ta odredba izričito predviđa da je javni tužitelj jedno od tijela za koja se, poput suca, suda ili istražnog suca, smatra da je „tijelo izdavatelj”. Istom se odredbom kvalifikacija nekog tijela kao „tijela izdavatelja” uvjetuje samo time da su sud i osobe koje obavljaju dužnost suca, istražnog suca i javnog tužitelja nadležne u predmetu o kojem je riječ (presuda od 8. prosinca 2020., Staatsanwaltschaft Wien (Krivotvoreni nalozi za plaćanje), C-584/19, EU:C:2020:1002, t. 50. i 51.).
- 74 Dakle, ako je na temelju prava države izdavateljice, u potpuno unutarnjoj situaciji u toj državi, za određivanje istražne mjere s ciljem prosljeđivanja dokaza koji su već u posjedu nadležnih nacionalnih tijela nadležan javni tužitelj, on je obuhvaćen pojmom „tijelo izdavatelj”, u smislu članka 2. točke (c) podtočke i. Direktive 2014/41, u svrhu izdavanja istražnog naloga koji se odnosi na prosljeđivanje dokaza koji su već u posjedu nadležnih tijela države izvršiteljice (vidjeti analogijom presudu od 8. prosinca 2020., Staatsanwaltschaft Wien (Krivotvoreni nalozi za plaćanje), C-584/19, EU:C:2020:1002, t. 52.).
- 75 Suprotno tomu, u slučaju kada u pravu države izdavateljice javni tužitelj nije nadležan za određivanje takve mjere prosljeđivanja dokaza koji su već u posjedu nadležnih nacionalnih tijela – i stoga osobito kada u potpuno unutarnjoj situaciji sudac mora odobriti takvo prosljeđivanje jer ono podrazumijeva ozbiljna zadiranja u temeljna prava osobe o kojoj je riječ – javni tužitelj se ne može smatrati nadležnim tijelom izdavateljem u smislu te odredbe (vidjeti analogijom presudu od 16. prosinca 2021., Specializirana prokuratura (Podaci o prometu i lokaciji), C-724/19, EU:C:2021:1020, t. 39.).
- 76 U ovom slučaju njemačka vlada tvrdi da se člankom 100.e stavkom 6. točkom 1. StPO-a dopušta prosljeđivanje dokaza, na nacionalnoj razini, s jednog nacionalnog istražnog tijela na drugo. Usto, tom pravnom osnovom, različitim od one korištene za prvotno prikupljanje podataka, ne zahtijeva se da sudac odobri takvo prosljeđivanje. Na sudu je koji je uputio zahtjev, koji je jedini nadležan za tumačenje nacionalnog prava, da utvrdi je li to slučaj.
- 77 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na prvo pitanje valja odgovoriti tako da članak 1. stavak 1. i članak 2. točku (c) Direktive 2014/41 treba tumačiti na način da europski istražni nalog radi prosljeđivanja dokaza koji su već u posjedu nadležnih tijela države izvršiteljice ne mora nužno donijeti sudac kada bi na temelju prava države izdavateljice prvotno prikupljanje tih dokaza u isključivo nacionalnom postupku u državi izdavateljici morao naložiti sudac, ali prosljeđivanje navedenih dokaza može naložiti javni tužitelj.

Drugo i treće pitanje

- 78 U skladu s ustaljenom sudskom praksom, u okviru suradnje između nacionalnih sudova i Suda ustanovljene u članku 267. UFEU-a, na Sudu je da nacionalnom sudu pruži koristan odgovor koji će mu omogućiti da donese odluku u postupku koji se pred njim vodi. U tom smislu, Sud će, prema potrebi, preoblikovati pitanja koja su mu postavljena. U tu svrhu on može iz svih podataka koje mu je dostavio nacionalni sud, a osobito iz obrazloženja odluke kojom se upućuje prethodno pitanje, izvesti dijelove prava Unije koje valja tumačiti uzimajući u obzir predmet spora (vidjeti u tom smislu presude od 13. prosinca 1984., Haug-Adrion, 251/83, EU:C:1984:397, t. 9. i od 18. svibnja 2021., Asociația „Forumul Judecătorilor din România” i dr. (C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 i C-397/19, EU:C:2021:393, t. 131.).
- 79 U tom pogledu valja primijetiti da se europski istražni nalozi o kojima je riječ u glavnom postupku odnose na to da je Glavno državno odvjetništvo u Frankfurtu od francuskih istražnih tijela primilo podatke koji su prikupljeni s mobilnih telefona opremljenih uslugom EncroChat kojima su se služili njemački korisnici. Ta su tijela te podatke prikupila nakon što su zaprimila odobrenje francuskog suca.
- 80 Situacija predviđena drugim i trećim prethodnim pitanjem stoga se odnosi, kao što to također proizlazi iz teksta tih pitanja, isključivo na drugi slučaj iz članka 1. stavka 1. Direktive 2014/41, to jest na izdavanje

europskog istražnog naloga radi prosljeđivanja dokaza koji su već u posjedu nadležnih tijela države izvršiteljice.

- 81 U tom pogledu iz zahtjeva za prethodnu odluku proizlazi da se svojim drugim i trećim pitanjem sud koji je uputio zahtjev pita o materijalnim pretpostavkama izdavanja takvog europskog istražnog naloga, navedenima u članku 6. stavku 1. točkama (a) i (b) Direktive 2014/41, u specifičnom kontekstu u kojem su tijela države članice prikupljala podatke s mobilnih telefona koji omogućuju, zahvaljujući posebnom računalnom programu i izmijenjenom sklopovlju, šifriranu komunikaciju s-kraja-na-kraj.
- 82 Tako se svojim drugim pitanjem točkom (a) taj sud pita treba li, kako bi se ispunili zahtjevi nužnosti i proporcionalnosti iz članka 6. stavka 1. točke (a) Direktive 2014/41, izdavanje europskog istražnog naloga radi prosljeđivanja dokaza koji su već u posjedu nadležnih tijela države izvršiteljice uvjetovati, među ostalim, postojanjem konkretnih indicija o teškom kaznenom djelu protiv svake osobe o kojoj je riječ u trenutku kada se taj europski istražni nalog izdaje ili u tom pogledu mogu biti dovoljne indicije o postojanju višestrukih kaznenih djela koja su počinile još neidentificirane osobe.
- 83 Svojim drugim pitanjem točkom (b) navedeni se sud usto pita protivi li se načelu proporcionalnosti, s obzirom na pravo na pošteno suđenje, izdavanje europskog istražnog naloga ako se vjerodostojnost podataka dobivenih mjerom presretanja ne može provjeriti zbog povjerljivosti tehničkih baza pomoću kojih je ta mjera provedena i ako se okrivljenik zbog toga ne bi mogao učinkovito očitovati o tim podacima tijekom naknadnog kaznenog postupka.
- 84 Što se tiče članka 6. stavka 1. točke (b) Direktive 2014/41, sud koji je uputio zahtjev svojim trećim pitanjem točkama (a) i (b) pita se primjenjuju li se na izdavanje europskog istražnog naloga radi prosljeđivanja dokaza koji su već u posjedu nadležnih tijela države izvršiteljice – općenito ili barem kada su te podatke prikupila nadležna tijela države izvršiteljice na državnom području države izdavateljice i u njezinu interesu – iste materijalne pretpostavke kao one koje se primjenjuju na prikupljanje tih dokaza u državi izdavateljici u potpuno unutarnjoj situaciji.
- 85 U tim okolnostima valja smatrati da svojim drugim i trećim pitanjem, koja valja razmotriti zajedno, sud koji je uputio zahtjev u biti pita protivi li se – i ako da, u kojim slučajevima – članku 6. stavku 1. Direktive 2014/41 to da javni tužitelj donese europski istražni nalog koji se odnosi na prosljeđivanje dokaza koji su već u posjedu nadležnih tijela države izvršiteljice ako su ti dokazi pribavljeni time što su ta tijela na državnom području države izdavateljice presrela telekomunikacije svih korisnika mobilnih telefona pomoću kojih je moguća, zahvaljujući posebnom računalnom programu i izmijenjenom sklopovlju, šifrirana komunikacija s-kraja-na-kraj.
- 86 U tom pogledu valja podsjetiti na to da je predmet Direktive 2014/41, kao što to proizlazi iz njezinih uvodnih izjava 5., 6., 7. i 8., zamijeniti postojeći rascjepkan i kompliciran okvir za prikupljanje dokaza u kaznenim predmetima s prekograničnim elementima te olakšati i ubrzati pravosudnu suradnju uspostavom pojednostavnjenog i učinkovitijeg sustava utemeljenog na jedinstvenom instrumentu pod nazivom „europski istražni nalog”, kako bi se pridonijelo ostvarenju nastojanja da Unija postane područje slobode, sigurnosti i pravde na temelju visokog stupnja povjerenja koje mora postojati među državama članicama (presuda od 8. prosinca 2020., Staatsanwaltschaft Wien (Krivotvoreni nalozi za plaćanje), C-584/19, EU:C:2020:1002, t. 39.).
- 87 U skladu s člankom 6. stavcima 1. i 2. Direktive 2014/41, izdavanje europskog istražnog naloga uvjetovano je ispunjenjem dvaju kumulativnih uvjeta čije poštovanje provjerava tijelo izdavatelj. S jedne strane, na temelju tog članka 6. stavka 1. točke (a), to se tijelo mora uvjeriti da je izdavanje europskog istražnog naloga nužno i proporcionalno svrsi postupka iz članka 4. te direktive, uzimajući u obzir prava osumnjičenika ili okrivljenika. S druge strane, na temelju navedenog članka 6. stavka 1. točke (b), navedeno tijelo mora provjeriti jesu li istražna mjera navedena ili istražne mjere navedene u europskom istražnom nalogu mogle biti određene pod istim uvjetima u sličnom domaćem slučaju.
- 88 Stoga se člankom 6. stavkom 1. točkom (a) Direktive 2014/41 zahtijeva provođenje nadzora nužnosti i proporcionalnosti izdavanja europskog istražnog naloga upućivanjem na svrhu postupaka iz članka 4. te direktive. U potonjem članku, kojim se utvrđuju vrste postupaka za koje se može izdati europski istražni nalog, u točki (a) određuje se da se takav nalog može izdati „u odnosu na kazneni postupak koji pokreće pravosudno tijelo ili koji se može pokrenuti pred tim tijelom u vezi s kaznenim djelom prema nacionalnom pravu države izdavateljice”. Budući da se tom odredbom upućuje na pravo države izdavateljice, nužnost i proporcionalnost izdavanja takve odluke mora se ocijeniti samo s obzirom na to pravo.
- 89 U tom pogledu, imajući na umu pitanja suda koji je uputio zahtjev navedena u točkama 82. i 83. ove presude, valja pojasniti da se, s jedne strane, člankom 6. stavkom 1. točkom (a) Direktive 2014/41 ne zahtijeva da je

izdavanje europskog istražnog naloga radi prosljeđivanja dokaza koji su već u posjedu nadležnih tijela države izvršiteljice nužno uvjetovano, u trenutku njegova izdavanja, postojanjem sumnje u teško kazneno djelo koja se temelji na konkretnim činjenicama protiv svake osobe o kojoj je riječ, u trenutku kada je taj europski istražni nalog izdan, kada takav zahtjev ne proizlazi iz prava države izdateljice.

- 90 S druge strane, toj se odredbi ne protivi ni izdavanje europskog istražnog naloga kada se vjerodostojnost podataka dobivenih mjerom presretanja ne može provjeriti zbog povjerljivosti tehničkih baza pomoću kojih je ta mjera provedena, pod uvjetom da je u naknadnom kaznenom postupku zajamčeno pravo na pošteno suđenje. Naime, vjerodostojnost prosljeđenih dokaza načelno se može ocijeniti tek u trenutku u kojem nadležna tijela stvarno raspolažu dokazima o kojima je riječ, a ne u ranijoj fazi izdavanja europskog istražnog naloga.
- 91 Nadalje, iz teksta članka 6. stavka 1. točke (b) Direktive 2014/41, kao i iz razlikovanja navedenog u njezinu članku 1. stavku 1., a na koje se upućuje u točki 68. ove presude, proizlazi da, u slučaju da se „istražna mjera navedena u europskom istražnom nalogu” sastoji od pribavljanja dokaza koji su već u posjedu nadležnih tijela države izvršiteljice, to jest prosljeđivanja tih dokaza nadležnim tijelima države izdateljice, takav nalog može se izdati samo pod uvjetom da je to prosljeđivanje „moglo biti određeno [pod istim uvjetima] u sličnom domaćem slučaju”.
- 92 To što se u članku 6. stavku 1. točki (b) Direktive 2014/41 upotrebljavaju izrazi „pod istim uvjetima” i „u sličnom domaćem slučaju”, upućuje na to da određivanje preciznih uvjeta za izdavanje europskog istražnog naloga ovisi samo o pravu države izdateljice.
- 93 Iz toga slijedi da kada tijelo izdateljice želi pribaviti dokaze koje već posjeduju nadležna tijela države izvršiteljice, ono mora donijeti europski istražni nalog poštujući sve uvjete koje pravo njegove države članice propisuje za slični domaći slučaj.
- 94 To znači da zakonitost europskog istražnog naloga – poput onog o kojem je riječ u glavnom postupku, radi prosljeđivanja podataka u posjedu nadležnih tijela države izvršiteljice, a koji mogu pružiti informacije o komunikacijama korisnika mobilnog telefona koji, zahvaljujući posebnom računalnom programu i izmijenjenom sklopovlju, omogućava šifriranu komunikaciju s-kraja-na-kraj – ovisi o istim uvjetima poput onih koji se, ovisno o slučaju, primjenjuju na prosljeđivanje takvih podataka u potpuno unutarnjoj situaciji u državi izdateljici.
- 95 Slijedom toga, ako pravo države izdateljice uvjetuje to prosljeđivanje postojanjem konkretnih indicija o tome da je okrivljenik počinio teška kaznena djela ili dopuštenošću dokaza koje čine podaci o kojima je riječ, donošenje europskog istražnog naloga podliježe svim tim istim uvjetima.
- 96 Suprotno tomu, člankom 6. stavkom 1. točkom (b) Direktive 2014/41 ne zahtijeva se – ni u situaciji poput one o kojoj je riječ u glavnom postupku u kojoj su podatke o kojima je riječ prikupila nadležna tijela države izvršiteljice na državnom području države izdateljice i u njezinu interesu – da se na izdavanje europskog istražnog naloga radi prosljeđivanja dokaza koji su već u posjedu nadležnih tijela države izvršiteljice primjenjuju iste materijalne pretpostavke kao one koje se primjenjuju na prikupljanje tih dokaza u državi izdateljici.
- 97 Točno je da je cilj članka 6. stavka 1. točke (b) Direktive 2014/41 izbjeći zaobilazanje pravila i jamstava predviđenih pravom države izdateljice. Međutim, u ovom slučaju navedeno prikupljanje i prosljeđivanje tako prikupljenih dokaza europskim istražnim nalogom nije imalo za cilj ni učinak takvo zaobilazanje, što mora provjeriti nacionalni sud.
- 98 Usto, budući da u Direktivi 2014/41 ne postoji nikakvo pravilo kojim bi se razlikovalo uređenje primjenjivo na europski istražni nalog radi prosljeđivanja dokaza koji su već u posjedu nadležnih tijela države izvršiteljice ovisno o mjestu u kojem su ti dokazi prikupljeni, okolnost da ih je u ovom slučaju država izvršiteljica prikupila na državnom području države izdateljice i u njezinu interesu nije u tom pogledu relevantna.
- 99 Osim toga, valja podsjetiti na to da iz uvodnih izjava 2., 6. i 19. Direktive 2014/41 proizlazi, među ostalim, da je europski istražni nalog instrument pravosudne suradnje u kaznenim stvarima iz članka 82. stavka 1. UFEU-a, koja se temelji na načelu uzajamnog priznavanja presuda i sudskih odluka. To je načelo „kamen temeljac” pravosudne suradnje u kaznenim stvarima, koja se, pak, temelji na uzajamnom povjerenju i oborivoj predmnjevi da druge države članice poštuju pravo Unije i, osobito, temeljna prava (presuda od 8. prosinca 2020., Staatsanwaltschaft Wien (Krivotvoreni nalozi za plaćanje), C-584/19, EU:C:2020:1002, t. 40.).

- 100 Iz toga slijedi da, kada tijelo izdavatelj želi da mu se putem europskog istražnog naloga proslijede dokazi koji su već u posjedu nadležnih tijela države izvršiteljice, prvo od tih tijela nije ovlašteno nadzirati pravilnost zasebnog postupka u kojem je država članica izvršenja prikupila dokaze čije se prosljeđivanje traži. Konkretnije, drukčije tumačenje članka 6. stavka 1. te direktive u praksi bi dovelo do složenijeg i manje učinkovitog sustava koji bi štetio cilju navedene direktive.
- 101 Usto, valja naglasiti da se Direktivom 2014/41 jamči pravosudni nadzor poštovanja temeljnih prava osoba o kojima je riječ.
- 102 S jedne strane, člankom 14. stavkom 1. Direktive 2014/41 propisuje se da države članice osiguravaju da su pravna sredstva jednaka onima koja su dostupna u sličnom domaćem slučaju primjenjiva na istražnu mjeru koja je predmet europskog istražnog naloga. U tom je okviru na nadležnom sudu da provjeri poštuju li se pretpostavke za izdavanje takvog naloga, navedene u članku 6. stavku 1. te direktive i na koje se upućuje u točkama 87. do 95. ove presude.
- 103 Dakle, ako bi prosljeđivanje dokaza koji su već u posjedu nadležnih tijela druge države članice u svrhu kaznenih postupaka koji su u državi izdavateljici pokrenuti protiv osobe o kojoj je riječ bilo neproporcionalno, primjerice zbog težine zadiranja u temeljna prava te osobe, ili naloženo povredom pravila primjenjivih u sličnom domaćem postupku, sud koji odlučuje o pravnom lijeku protiv europskog istražnog naloga kojim se to prosljeđivanje nalaže morao bi na to primijeniti posljedice koje su propisane u nacionalnom pravu.
- 104 S druge strane, člankom 14. stavkom 7. Direktive 2014/41 propisuje se da države članice osiguravaju da se u kaznenom postupku pokrenutom u državi izdavateljici, pri ocjeni dokaza pribavljenih tim europskim istražnim nalogom, poštuju prava obrane i pravičnost postupka.
- 105 Doista, što se osobito tiče prava na pošteno suđenje, valja među ostalim podsjetiti na to da, kada sud smatra da se stranka ne može učinkovito očitovati o dokazu koji bi mogao imati odlučujuć utjecaj na ocjenu činjenica, taj sud mora utvrditi povredu prava na pošteno suđenje i izdvojiti taj dokaz kako bi se izbjegla takva povreda (vidjeti u tom smislu presudu od 2. ožujka 2021., Prokuratur (Uvjeti pristupa podacima o elektroničkim komunikacijama), C-746/18, EU:C:2021:152, t. 44.).
- 106 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na drugo i treće pitanje valja odgovoriti tako da članak 6. stavak 1. Direktive 2014/41 treba tumačiti na način da mu se ne protivi to da javni tužitelj donese europski istražni nalog radi prosljeđivanja dokaza koji su već u posjedu nadležnih tijela države izvršiteljice ako su ti dokazi pribavljeni time što su ta tijela na državnom području države izdavateljice presrela telekomunikacije svih korisnika mobilnih telefona pomoću kojih je moguća, zahvaljujući posebnom računalnom programu i izmijenjenom sklopovlju, šifrirana komunikacija s-kraja-na-kraj, pod uvjetom da se takvom odlukom poštuju svi uvjeti koji su pravom države izdavateljice, ovisno o slučaju, predviđeni za prosljeđivanje takvih dokaza u potpuno unutarnjoj situaciji u toj državi.

Četvrto pitanje točke (a) i (b)

- 107 Četvrtim pitanjem točkama (a) i (b) sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 31. Direktive 2014/41 tumačiti na način da je mjera koja je povezana s prikrivenim pristupom terminalnim uređajima radi prikupljanja podataka o prometu, lokaciji i komunikacijama internetskog pružatelja komunikacijskih usluga „presretanje telekomunikacija” u smislu tog članka, o kojoj se mora obavijestiti sud države članice na čijem se državnom području nalazi subjekt presretanja.
- 108 Člankom 31. stavkom 1. te direktive predviđa se slučaj u kojem je nadležno tijelo države članice odobrilo, u svrhu izvršenja istražne mjere, presretanje telekomunikacija subjekta čija se adresa za komunikaciju upotrebljava na državnom području druge države članice čija tehnička pomoć nije nužna za provođenje tog presretanja. U tom slučaju prva od tih država članica, takozvana „država članica koja presreće”, mora o navedenom presretanju obavijestiti nadležno tijelo druge od tih država članica, takozvanu „obaviještenu državu članicu”.
- 109 Što se tiče, na prvom mjestu, pojma „telekomunikacije” upotrijebljenog u toj odredbi, valja podsjetiti na to da, u skladu s ustaljenom sudskom praksom Suda, iz zahtjeva za ujednačenu primjenu prava Unije kao i načela jednakosti proizlazi da se izrazi iz odredbe prava Unije koja ne sadržava nikakvo izričito upućivanje na pravo država članica radi utvrđivanja njezina smisla i dosega moraju načelno autonomno i ujednačeno tumačiti u cijeloj Uniji, uzimajući u obzir ne samo tekst te odredbe nego i njezin kontekst i ciljeve propisa kojeg je ona dio (vidjeti u tom smislu presude od 18. siječnja 1984., Ekro, 327/82, EU:C:1984:11, t. 11. i od 8. prosinca 2020., Staatsanwaltschaft Wien (Krivotvoreni nalozi za plaćanje), C-584/19, EU:C:2020:1002, t. 49.).

- 110 S obzirom na činjenicu da nijedna odredba Direktive 2014/41 ne sadržava definiciju pojma „telekomunikacije” upotrijebljenog u njezinu članku 31. stavku 1. ni izričito upućivanje na pravo država članica radi utvrđivanja smisla i dosega tog pojma, valja smatrati da tu odredbu treba tumačiti autonomno i ujednačeno u pravu Unije, u skladu s metodologijom navedenom u prethodnoj točki.
- 111 Kao prvo, što se tiče teksta članka 31. stavka 1. Direktive 2014/41, pojam „telekomunikacije” u svojem uobičajenom značenju upućuje na sve postupke prosljeđivanja informacija na daljinu.
- 112 Kao drugo, što se tiče konteksta članka 31. stavka 1. Direktive 2014/41, valja istaknuti da se stavkom 2. tog članka predviđa da se obavješćivanje iz stavka 1. navedenog članka obavlja korištenjem obrasca iz Priloga C tog direktivi. Pod naslovom „Cilj presretanja” u točki B pod III. tog priloga navodi se telefonski broj, adresa internetskog protokola („IP adresa”) ili pak adresa elektroničke pošte. Usto, široko shvaćanje pojma „telekomunikacije” potvrđuje se u članku 31. stavku 3. Direktive 2014/41, u kojem se bez razlike navode presretnuti „podaci”.
- 113 Kao treće, što se tiče cilja članka 31. Direktive 2014/41, iz njezine uvodne izjave 30. proizlazi da mogućnosti za suradnju na temelju te direktive u području presretanja telekomunikacija ne bi trebale biti ograničene na sadržaj telekomunikacija, nego bi mogle obuhvaćati i prikupljanje podataka o prometu i lokaciji koji su povezani s tim telekomunikacijama.
- 114 Iz toga slijedi da je prikriiven pristup terminalnim uređajima radi prikupljanja podataka o prometu, lokaciji i komunikacijama internetskog pružatelja komunikacijskih usluga „presretanje telekomunikacija” u smislu članka 31. stavka 1. Direktive 2014/41.
- 115 Na drugom mjestu, kad je riječ o tijelu kojem treba uputiti obavijest iz tog članka, kao prvo, iz teksta članka 31. stavka 1. te direktive proizlazi da je zakonodavac Unije samo uputio na „nadležno tijelo obaviještene države članice” a da pritom nije precizirao prirodu, upravnu ili sudsku, koju bi to tijelo trebalo imati ili njegove funkcije.
- 116 Kao drugo, također valja istaknuti, s jedne strane, da navedeno tijelo nije spomenuto u informacijama navedenima u članku 33. Direktive 2014/41, o kojima države članice obavještavaju Europsku komisiju. S druge strane, iz obrasca koji se nalazi u Prilogu C tog direktivi, kojim se, kao što je to navedeno u točki 112. ove presude, mora koristiti za obavješćivanje o „telekomunikacijskom presretanju” u smislu članka 31. stavka 1. navedene direktive, proizlazi da se u tom obrascu u tom pogledu mora samo navesti „obaviještena država članica”.
- 117 Iz toga slijedi da je na svakoj državi članici da odredi nadležno tijelo za primanje obavijesti iz članka 31. stavka 1. Direktive 2014/41. U slučaju da država članica koja presreće ne može utvrditi nadležno tijelo obaviještene države članice, ta se obavijest može poslati bilo kojem tijelu obaviještene države članice koje država članica koja presreće smatra prikladnim.
- 118 U tom pogledu ipak valja pojasniti da nadležno tijelo u smislu članka 31. stavka 1. Direktive 2014/41 može obavijestiti, na temelju njezina članka 31. stavka 3., među ostalim, da se presretanje ne može izvršiti ili da se mora prekinuti ako ono ne bi bilo dopušteno u okviru sličnog domaćeg postupka. Iz toga slijedi da ako tijelo koje prima obavijest nije nadležno tijelo na temelju prava obaviještene države članice, to prvo tijelo mora, kako bi se osigurao koristan učinak članka 31. Direktive 2014/41, po službenoj dužnosti prosljediti obavijest nadležnom tijelu.
- 119 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na četvrto pitanje točke (a) i (b) valja odgovoriti tako da članak 31. Direktive 2014/41 treba tumačiti na način da je mjera koja je povezana s prikriivenim pristupom terminalnim uređajima radi prikupljanja podataka o prometu, lokaciji i komunikacijama internetskog pružatelja komunikacijskih usluga „presretanje telekomunikacija” u smislu tog članka, o kojoj se mora obavijestiti tijelo koje je u tom pogledu odredila država članica na čijem se državnom području nalazi subjekt presretanja. U slučaju da država članica koja presreće ne može utvrditi nadležno tijelo obaviještene države članice, ta se obavijest može poslati bilo kojem tijelu obaviještene države članice koje država članica koja presreće smatra prikladnim.

Četvrto pitanje točka (c)

- 120 Svojim četvrtim pitanjem točkom (c) sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 31. Direktive 2014/41 tumačiti na način da se njime nastoje zaštititi prava korisnika na koje se odnosi mjera „telekomunikacijskog presretanja” u smislu tog članka i da ta zaštita obuhvaća upotrebu tako prikupljenih podataka u okviru kaznenog progona pokrenutog u obaviještenoj državi članici.

- 121 Najprije, za razliku od „presretanja telekomunikacija uz tehničku pomoć druge države članice”, uređenog člankom 30. Direktive 2014/41, „presretanje telekomunikacija” iz članka 31. te direktive, to jest ono koje ne zahtijeva tehničku pomoć države članice na čijem se državnom području nalazi subjekt tog presretanja, nije predmet europskog istražnog naloga. Iz toga slijedi da se različiti uvjeti i jamstva kojima je uređen takav nalog ne primjenjuju na navedeno presretanje.
- 122 Nadalje, kao što je to istaknuto u točki 118. ove presude, iz teksta članka 31. stavka 3. Direktive 2014/41 proizlazi da nadležno tijelo obaviještene države članice može, u slučaju da presretanje ne bi bilo dopušteno u okviru sličnog domaćeg postupka, obavijestiti nadležno tijelo države članice koja presreće da se to presretanje ne može provesti ili da ga se mora prekinuti, to jest, ovisno o slučaju, da se presretnuti podaci ne mogu upotrijebiti ili da se mogu upotrijebiti samo pod uvjetima koje ono odredi.
- 123 Upotreba glagola „moći” u toj odredbi podrazumijeva da obaviještena država članica ima mogućnost koja je obuhvaćena ocjenom nadležnog tijela te države, pri čemu korištenje tom mogućnošću mora biti opravdano činjenicom da takvo presretanje ne bi bilo dopušteno u okviru sličnog domaćeg postupka.
- 124 Stoga se člankom 31. Direktive 2014/41 ne nastoji samo zajamčiti poštovanje suverenosti obaviještene države članice nego i osigurati da se ne ugrozi razina zaštite zajamčena u toj državi članici u području presretanja telekomunikacija. Dakle, budući da se mjerom presretanja telekomunikacija zadire u pravo na poštovanje privatnog života i komunikacija, zaštićeno člankom 7. Povelje, subjekta presretanja (vidjeti u tom smislu presudu od 17. siječnja 2019., Dzivev i dr., C-310/16, EU:C:2019:30, t. 36.), valja smatrati da se člankom 31. Direktive 2014/41 nastoje zaštititi i prava osoba na koje se takva mjera odnosi, što je cilj koji obuhvaća upotrebu podataka u svrhu kaznenog progona u obaviještenoj državi članici.
- 125 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na četvrto pitanje točku (c) valja odgovoriti tako da članak 31. Direktive 2014/41 treba tumačiti na način da se njime također nastoje zaštititi i prava korisnika na koje se odnosi mjera „presretanja telekomunikacija” u smislu tog članka.

Peto pitanje

- 126 Svojim petim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita nalaže li načelo djelotvornosti nacionalnom kaznenom sudu da u okviru kaznenog postupka pokrenutog protiv osobe osumnjičene za kaznena djela izdvoji informacije i dokaze koji su pribavljeni protivno pravilima prava Unije.
- 127 Najprije valja navesti, s jedne strane, da na to pitanje treba odgovoriti samo ako sud koji je uputio zahtjev na temelju odgovora na prvo, drugo, treće i četvrto prethodno pitanje zaključi da su europski istražni nalozi nezakonito izdani.
- 128 S druge strane, u trenutačnom stanju prava Unije, načelno se samo nacionalnim pravom određuju pravila o dopuštenosti i ocjeni, u okviru kaznenog postupka, informacija i dokaza koji su pribavljeni protivno pravu Unije (vidjeti u tom smislu presudu od 6. listopada 2020., La Quadrature du Net i dr., C-511/18, C-512/18 i C-520/18, EU:C:2020:791, t. 222.).
- 129 Naime, prema ustaljenoj sudskoj praksi, kada u određenom području u pravu Unije ne postoje pravila, unutarnji pravni poredak svake države članice treba, na temelju načela postupovne autonomije, uspostaviti postupovna pravila za sudske postupke koja moraju osigurati zaštitu prava koja osobe izvode iz prava Unije, ali pod uvjetom da ona nisu nepovoljnija od onih koja uređuju slične situacije u unutarnjem pravu (načelo ekvivalentnosti) i da ne čine u praksi nemogućim ili pretjerano otežanim korištenje prava dodijeljenih pravom Unije (načelo djelotvornosti) (vidjeti u tom smislu presude od 16. prosinca 1976., Rewe-Zentralfinanz i Rewe-Zentral, 33/76, EU:C:1976:188, t. 5., i od 6. listopada 2020., La Quadrature du Net i dr., C-511/18, C-512/18 i C-520/18, EU:C:2020:791, t. 223.).
- 130 Ipak, kao što to proizlazi iz točaka 104. i 105. ove presude, ne može se zanemariti to da se člankom 14. stavkom 7. Direktive 2014/41 izričito nalaže državama članicama da osiguraju, ne dovodeći u pitanje primjenu nacionalnih postupovnih pravila, da se u kaznenom postupku u državi izdavateljici u okviru ocjene dokaza pribavljenih europskim istražnim nalogom poštuju prava obrane i pravičnost postupka, što znači da se dokaz o kojem se stranka nije mogla učinkovito očitovati mora izdvojiti iz kaznenog postupka.
- 131 S obzirom na sva prethodna razmatranja, na peto pitanje valja odgovoriti tako da članak 14. stavak 7. Direktive 2014/41 treba tumačiti na način da se njime nacionalnom kaznenom sudu nalaže da u okviru kaznenog postupka pokrenutog protiv osobe osumnjičene za kaznena djela izdvoji informacije i dokaze ako se ta osoba ne može učinkovito očitovati o tim informacijama i dokazima, a oni mogu imati odlučujuć utjecaj na ocjenu činjenica.

Troškovi

- 132 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (veliko vijeće) odlučuje:

1. Članak 1. stavak 1. i članak 2. točku (c) Direktive 2014/41/EU Europskog parlamenta i Vijeća od 3. travnja 2014. o Europskom istražnom nalogu u kaznenim stvarima

treba tumačiti na način da:

europski istražni nalog radi prosljeđivanja dokaza koji su već u posjedu nadležnih tijela države izvršiteljice ne mora nužno donijeti sud kada bi na temelju prava države izdateljice prvotno prikupljanje tih dokaza u isključivo nacionalnom postupku u državi izdateljici morao naložiti sudac, ali je za prosljeđivanje navedenih dokaza nadležan javni tužitelj.

2. Članak 6. stavak 1. Direktive 2014/41

treba tumačiti na način da mu se:

ne protivi to da javni tužitelj donese europski istražni nalog radi prosljeđivanja dokaza koji su već u posjedu nadležnih tijela države izvršiteljice ako su ti dokazi pribavljeni time što su ta tijela na državnom području države izdateljice presrela telekomunikacije svih korisnika mobilnih telefona pomoću kojih je moguća, zahvaljujući posebnom računalnom programu i izmijenjenom sklopovlju, šifrirana komunikacija s-kraja-na-kraj, pod uvjetom da se takvom odlukom poštuju svi uvjeti koji su pravom države izdateljice, ovisno o slučaju, predviđeni za prosljeđivanje takvih dokaza u potpuno unutarnjoj situaciji u toj državi.

3. Članak 31. Direktive 2014/41

treba tumačiti na način da je:

mjera koja je povezana s prikrivenim pristupom terminalnim uređajima radi prikupljanja podataka o prometu, lokaciji i komunikacijama internetskog pružatelja komunikacijskih usluga „presretanje telekomunikacija” u smislu tog članka, o kojoj se mora obavijestiti tijelo koje je u tom pogledu odredila država članica na čijem se državnom području nalazi subjekt presretanja. U slučaju da država članica koja presreće ne može utvrditi nadležno tijelo obaviještene države članice, ta se obavijest može poslati bilo kojem tijelu obaviještene države članice koje država članica koja presreće smatra prikladnim.

4. Članak 31. Direktive 2014/41

treba tumačiti na način da se:

njime također nastoje zaštititi i prava korisnika na koje se odnosi mjera „presretanja telekomunikacija” u smislu tog članka.

5. Članak 14. stavak 7. Direktive 2014/41

treba tumačiti na način da se njime:

nacionalnom kaznenom sudu nalaže da u okviru kaznenog postupka pokrenutog protiv osobe osumnjičene za kaznena djela izdvoji informacije i dokaze ako se ta osoba ne može učinkovito očitovati o tim informacijama i dokazima, a oni mogu imati odlučujuć utjecaj na ocjenu činjenica.

Potpisi